

Bachelorproef

Aandelen technisch bekeken

Opleiding Bedrijfsmanagement
Afstudeerrichting: **Financiën –en Verzekeringswezen**
Begeleider Bachelorproef: **Henk Damme**

Student: Pieter Van Oudenhove
Academiejaar 2012-2013

Voorwoord

Hoeveel tijd er in een eindwerk kruipt, hangt van elke student zelf af. Alsook bepaald de student zelf welke middelen hij gebruikt om dit eindwerk tot een goed eind te brengen.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik om een dankwoord te schrijven en daarvoor wil ik graag een aantal personen bedanken die mij geholpen hebben met zowel raad als daad.

Als eerste bedank ik Natascha Mattens die het visuele aspect van dit eindwerk voor haar rekening heeft genomen. Een aantal verbluffende figuren en tekeningen die het geheel een lichtere en soms grappige toets gegeven hebben.

Ik wil ook Paul Moreels bedanken voor een aantal broodnodige bronnen aan informatie en uiteraard voor het interessante advies geput uit ervaring die hij door de jaren heen heeft opgebouwd.

Graag bedank ik ook het volledige team van BNP Paribas Fortis kantoor Erondegem voor de kennis en ervaring die ik daar mocht opsnuiven.

Dus bij deze een groot dankgebaar voor Katrien Annaert, LaetitiaBaeyens, Danny De Keyser, Dimitri Leenesonne, Paul Moreels, Daniëlle Schelfhout en Kris Van Den Bossche.

Nog een laatste maar zeker niet de minste dank voor een lector die de materie van het Financiewezen mij op een enthousiaste, leerrijke en interessante manier wou aanbrengen. Nog een laatste dank dus voor Jan Van Doorslaer.

Pieter Van Oudenhove
Erondegem, Mei 2013

Inhoudstafel

Voorwoord	2
Inhoudstafel	3
Inleiding	4
1. Zoveel meer dan een gewoon aandeel	6
2. Opbouw van de technische analyse.....	8
2.1 Grafieken	9
2.1.1 De lijngrafiek	10
2.1.2 Barchart.....	11
2.1.3 Japanse Candlesticks	12
2.2 Trends.....	17
2.2.1 Stijgende <> Dalende trend.....	18
2.2.2 Trendkanaal.....	22
2.2.3 Charting figuren.....	25
2.3 Indicatoren	30
2.3.1 Trendvolgende indicatoren	31
2.3.2 Counterindicatoren	38
3. Bekende verhalen/personen omtrent de technische analyse	42
Besluit.....	45
Bibliografie	47
Referentielijst.....	48

Inleiding

De start van een bachelorproef of het kiezen van een onderwerp verloopt bij velen moeizaam. Welk onderwerp is er nog niet gekozen? Welk thema is actueel? Over welk onderwerp is de meeste informatie te vinden? Het zijn allemaal vragen die de meeste studenten onder ons zich al eerder hebben afgevraagd.

Mijn keuze was niet echt moeilijk daar waar ik ze eigenlijk al had gemaakt een hele tijd op voorhand. Tijdens de lessen van Jan Van Doorslaer, lector Hogent, kwam het onderwerp “Technische analyse” aan bod. Ook zijn vervanger, Jan De Smet had het hierover in zijn lessen.

Wat het bekendst in de oren klinkt, is de fundamentele analyse.

De fundamentele analyse is een methode die de intrinsieke waarde van een investering probeert te voorspellen. Ze is gebaseerd op de theorie dat de marktcoers van een effect de neiging heeft om zich steeds verder naar zijn “werkelijke waarde” of “intrinsieke waarde” te bewegen.

Zijn broer die een beetje in de schaduw leeft, is de technische analyse. Deze analyse wordt ook wel eens de “Dark arts” genoemd en wordt veel minder gebruikt bij het analyseren van aandelen.

Deze analyse heeft een voorspellend karakter. Ze probeert de bewegingen van een aandeel nauwkeurig te volgen en tracht de toekomstige bestemming te bepalen.

De technische analyse van aandelen was voor mij het thema bij uitstek en een uitdaging om te verdedigen als bachelorproef.

Het volledige pakket interesseerde mij direct en stap voor stap leerde ik meer kennen over deze analyse en de werking ervan.

Hoe ga ik te werk? Om te starten leg ik eerst het begrip “Technische analyse” uit en hoe deze analyse in mekaar zit. Daarna bespreek ik beknopt de opbouw van de technische analyse.

De opbouw is van groot belang omdat sommige beleggers die weinig ervaring hebben met deze technische zaken van bij de start al de mist in gaan. Binnen deze opbouw bespreek ik geen systemen maar bespreek ik de bouwstenen die noodzakelijk zijn om zo’n systeem op te bouwen. Elke belegger heeft zijn voorkeuren en daarom bespreek ik deze dan ook vanuit een objectief standpunt.

De aangekaarte bouwstenen zijn niet de enige bouwstenen maar deze zijn de meest voorkomende of de populairste schakels onder de beleggers.

Bij zoveel mogelijke zaken probeer ik even stil te staan en aan de hand van een eigen voorbeeld probeer ik het behandelde onderwerp meer in detail uit leggen.

Deze gedetailleerde en actuele beschrijvingen zullen meestal over één bedrijf gaan: Nyrstar.

Dit bedrijf is een grote metaalconcern dat in 2007 ontstaan is uit een samenvloeiing van Zinifex (Australisch bedrijf) en een afgietsel van Umicore.

Samengesmolten tot één grote zinkproducent en goed voor een omzet van 1.3 miljard euro.

Waarom kies ik dit bedrijf? Al 2 jaar volg ik Nyrstar vanop een afstand en regelmatig kijk ik eens naar het koersverloop. Zelf ben ik ook actief in Nyrstar en dit bedrijf heeft volgens mij nog een grote groeimarge. Deze groeimarge kan nog een tijd op zich laten wachten omdat het bedrijf al een paar tegenslagen heeft moeten incasseren en momenteel bevinden we ons ook niet in een gunstig klimaat om zomaar eventjes als bedrijf te gaan groeien.

Als afsluiter van deze technische analyse heb ik het over een aantal bekende technische analisten en hoe zij het gemaakt hebben tot succesvol belegger of juist niet.

Wat is nu mijn bedoeling of main goal? Het is de bedoeling om deze technische kant van de aandelen toe te lichten en aan te tonen dat zuiver werken met technische analyse niet rendabel en zelfs absurd is, maar in combinatie met de fundamentele analyse een mooie en soms onverwachte meerwaarde kan opleveren.

Soms aankopen of verkopen op de juiste moment met behulp van een aantal indicatoren of gemiddeldes, kan de belegger veel geld opleveren maar tevens ook besparen.

Het vergt een zekere inspanning om het aandeel iets intensiever op te volgen maar de return laat deze inspanning bijna helemaal verdwijnen.

1. Zoveel meer dan een gewoon aandeel.

Wanneer een bedrijf wil vernieuwen, uitbreiden of gewoon op zoek gaat naar kapitaal, zijn er tal van manieren om dat te doen. Eén van deze manieren is het uitgeven van aandelen.

“Een aandeel kan omschreven worden als een gedeelte van het eigendom van een onderneming of beleggingsfonds.

Een houder van gewone aandelen heeft stemrecht op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en ook recht op een dividend. Een aandeel is meer dan een stukje (digitaal) papier dat verhandeld kan worden. Wanneer iemand een aandeel koopt, wordt deze persoon voor een gedeelte eigenaar van de onderneming. De waarde van het aandeel kan stijgen of dalen en is afhankelijk van het succes van de onderneming.” (Morningstar Europe Editor, 2010)

Een aandeel kan verhandeld worden op de effectenbeurs en er bestaan twee soorten technieken die vaak gebruikt worden bij het beslissen van een aandeel al dan niet aan te kopen.

De fundamentele en de technische analyse.

De fundamentele analyse vertrekt van een sectoranalyse, een economische trend of een in het oog springend consumptiegedrag. Nadien volgt het gedeelte van de zoektocht: alle mogelijke criteria benutten om de intrinsieke waarde van een aandeel te bepalen.

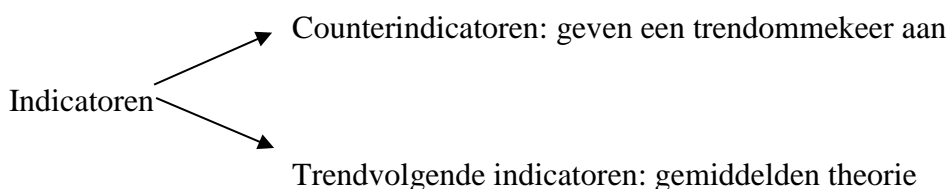
Wat is de technische analyse?

De technische analyse daartegenover probeert de trend van een aandeel te bepalen aan de hand van koersgrafieken, volumes en indicatoren.

De koersgrafiek is het belangrijkste. Deze geeft aan hoe beleggers zich gedragen t.o.v. het aandeel.

Indicatoren zijn afgietsels van de grafiek maar uiterst onmisbaar. (Vandamme, 2011)

Er zijn twee soorten indicatoren die de technische analyse herkent:

De technische analyse is een combinatie van:

- Het bestuderen van koersgrafieken
- Waarschijnlijkheidsscenario's

Een stierenmarkt wordt gekenmerkt door optimisme, investeringsvertrouwen en verwachtingen dat de goede resultaten in dezelfde lijn behouden blijven. Het is zeer moeilijk om te voorspellen wanneer de trends in de markten zullen veranderen. Een groot deel van die moeilijkheid ligt in het psychologische gedeelte en het speculeren van beleggers.

Simpel voorbeeld: Wanneer een persoon met wat invloed aandelen begint in te slaan van een bepaald bedrijf en dit deelt met zijn netwerk aan collega's, vrienden, familie, enzovoort, dan bestaat de kans erin dat deze personen ook gaan investeren in dat bedrijf, ongeacht of dit al dan niet een gezond bedrijf is.

Wanneer een aantal investeerders dit aandeel op het oog hebben, dan geldt het principe van vraag en aanbod. Hoe groter de vraag wordt naar een aandeel, hoe hoger de koers van dit aandeel zal komen te liggen. Dit wordt ook wel de self-fulfilling prophecy genoemd. Het aandeel wordt door geruchten of door een aantal personen de lucht ingeduwd. Enig gevaar is hier mogelijk: namelijk de mogelijkheid van een zeepbel te creëren en dat het aandeel op een bepaald ogenblik openbarst en weer naar beneden duikt. Dit gebeuren is al meermaals voorgekomen. Als we kijken naar de beursintrede van facebook herkennen we een soortgelijk fenomeen.

Het gebruik van de stier en de beer komt van de manier waarop de dieren hun prooi aanvallen. Een stier gooit met zijn hoorns de tegenstander de lucht in terwijl de beer zijn prooi naar beneden drukt. Deze acties worden als metafoor gebruikt voor de bewegingen op de markt.

Wanneer het een stijgende markt is, dan is het een stier –of Bullmarket en wanneer het een dalende markt is, dan is het een beer –of Bearmarket.

2. Opbouw van de technische analyse.

Elke belegger die gebruik maakt van de technische analyse, heeft een eigen ontwikkeld systeem of volgt een bepaalde richting die ooit door een andere collega belegger opgestart geweest is.

Het is onbegonnen werk om hier systemen in detail te bespreken want elk systeem heeft zijn eigen bouwstenen.

Deze bouwstenen zijn vertrouwelijke elementen van de technische analyse die al jaren bestaan.

Echter, de keuze van deze bouwstenen hangt af van persoon tot persoon en daarom vergt deze opdracht een aanpak vanuit een objectief standpunt.

De verschillende elementen worden stap voor stap naar voor gebracht en enkel de meest voorkomende en belangrijkste worden dieper in detail besproken.

Eerst en vooral kan de opbouw gesplitst worden in drie delen:

1. Grafieken
2. Trends
3. Indicatoren

Deze delen worden in chronologische volgorde uitgewerkt met toepasselijke voorbeelden.

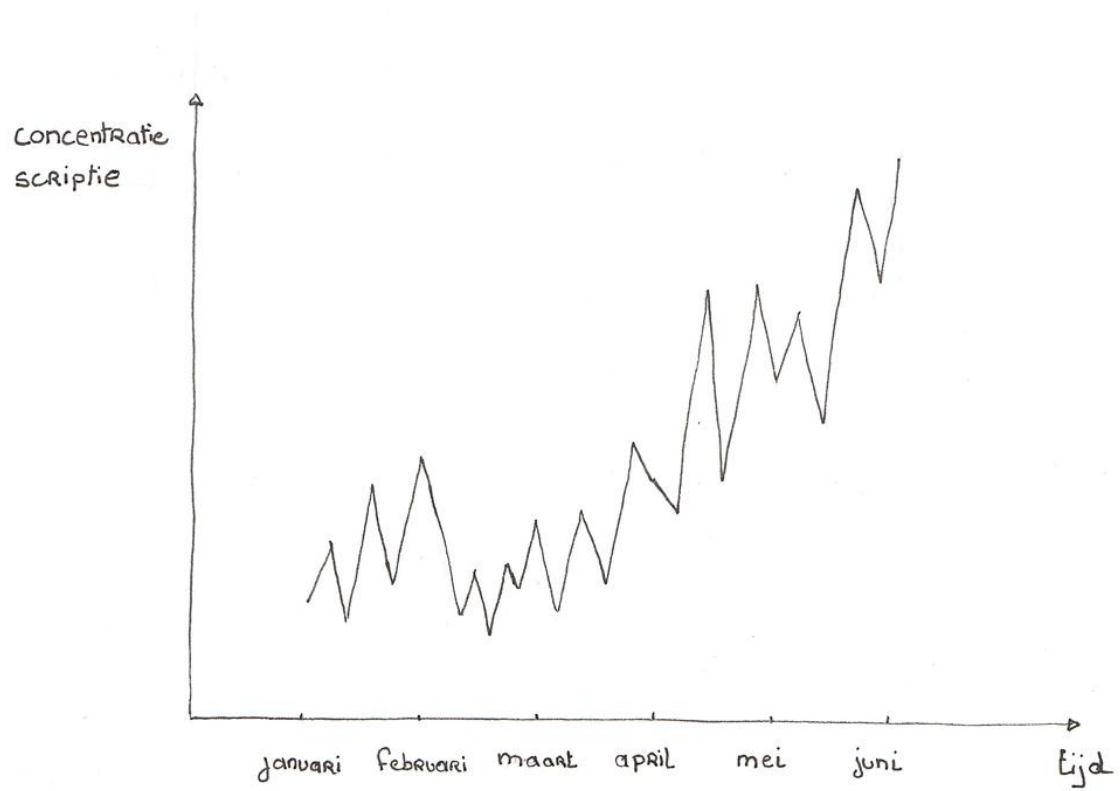
De voorbeelden en de bijhorende uitleg worden toegepast op 1 bedrijf: Nyrstar.

Nyrstar is een grote metaalconcern dat in 2007 ontstaan is uit een samenvloeiing van Zinifex (Australisch bedrijf) en een afgietsel van Umicore.

Samengesmolten tot één grote zinkproducent en goed voor een omzet van 1.3 miljard euro.

2.1 Grafieken

Wolters

Grafieken bestuderen is de basisstap die elke technische analist moet nemen.

Aan de hand van de grafiek wordt direct duidelijk of een aandeel volatiel of eerder stabiel is. Dit is van groot belang bij het uitkiezen van de timeframe.

De timeframe bepaalt hoe een grafiek bekeken wordt: op maandbasis, weekbasis of jaarbasis?

De lijngrafiek en de Japanse candlesticks zijn de twee populairste grafieksoorten.

Buiten het kiezen van de timeframe komt er nog iets bij kijken: de lineaire schaal of de logaritmische schaal raadplegen?

Een koersgrafiek geeft in de horizontale as de tijd aan. De verticale as geeft de waarde van de koers aan. Het is vanzelfsprekend dat de afstand tussen iedere tijdseenheid op de horizontale tijdas even groot getekend wordt. Veel beleggers nemen aan dat de koerswaarden in de verticale as op dezelfde manier getekend zou moeten worden. Deze manier van schalen wordt ook wel lineair, rekenkundig of aritmetisch genoemd.

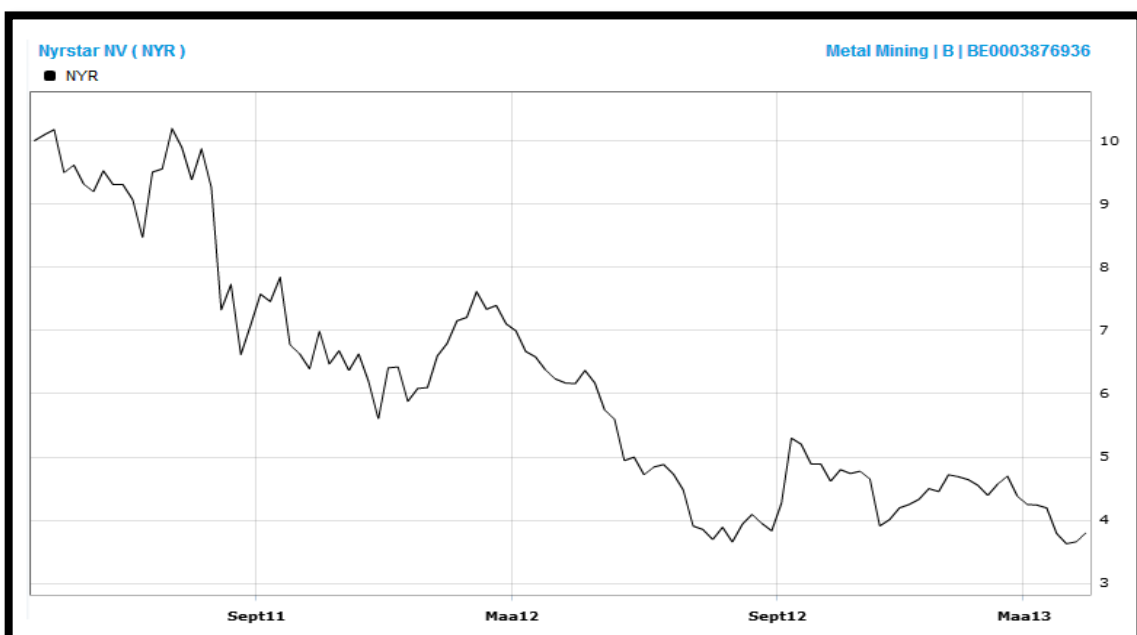
Deze verticale as kan ook op een andere schaal getekend worden. Deze wordt de logaritmische schaal genoemd. Hier kan de afstand tussen de verschillende koerswaarden verschillen maar deze vorm geeft wel de effectieve en de realistische weergave terug.

Er is echter een gefundeerde reden om grafieken met een lineaire schaal niet te gebruiken voor analyses. De belangrijkste reden hiervoor is dat deze schaal de koersbewegingen vertekend weergeeft. Daaruit blijkt dat de ene stijgingen groter zijn dan de andere maar uiteindelijk zijn ze even groot.

Kortom, handelen op logaritmische schaal kan nooit kwaad, integendeel, het geeft een correct beeld weer.

2.1.1 De lijngrafiek

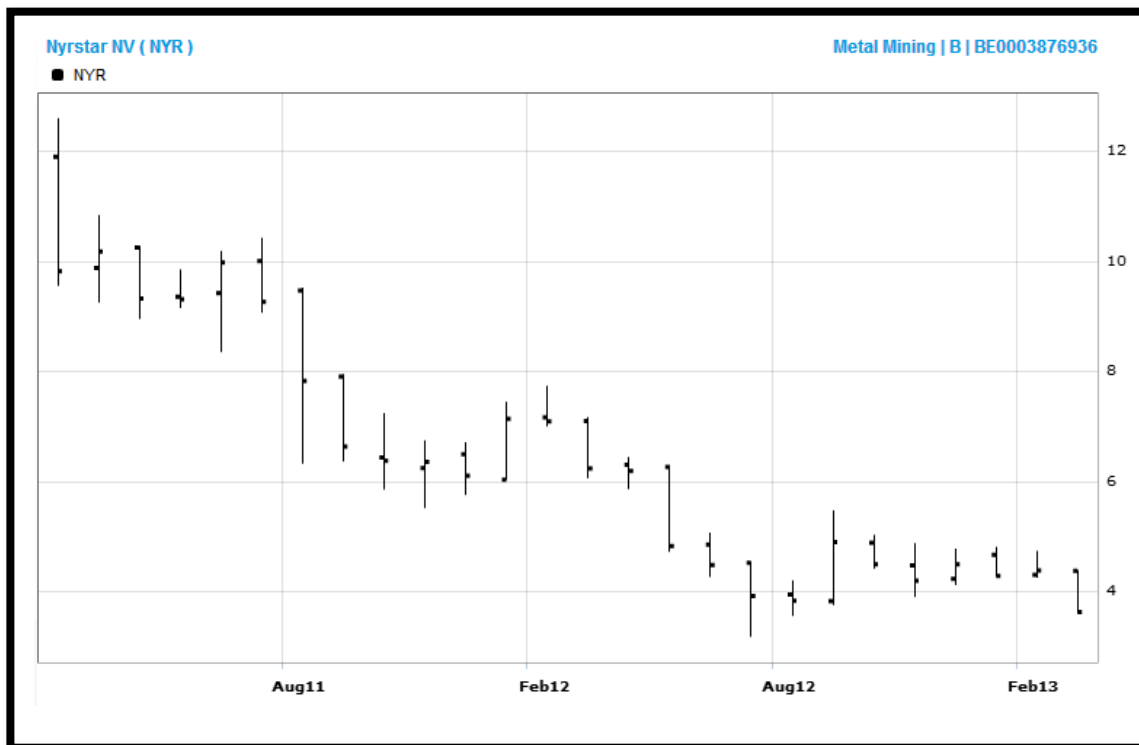
Bij de lijngrafiek worden de slotkoersen op de grafiek geplaatst en verbonden door een doorlopende lijn. Deze basisgrafiek is het begin van de technische analyse en geeft in grote lijn het verloop van het gevolgde aandeel weer (*Figuur 1*)

Figuur 1 -- www.Keytradebank.com

2.1.2 Barchart

Figuur 2 – (www.keytradebank.com)

De barchart geeft een duidelijker beeld weer van het verloop van de grafiek tegenover de lijngrafiek.

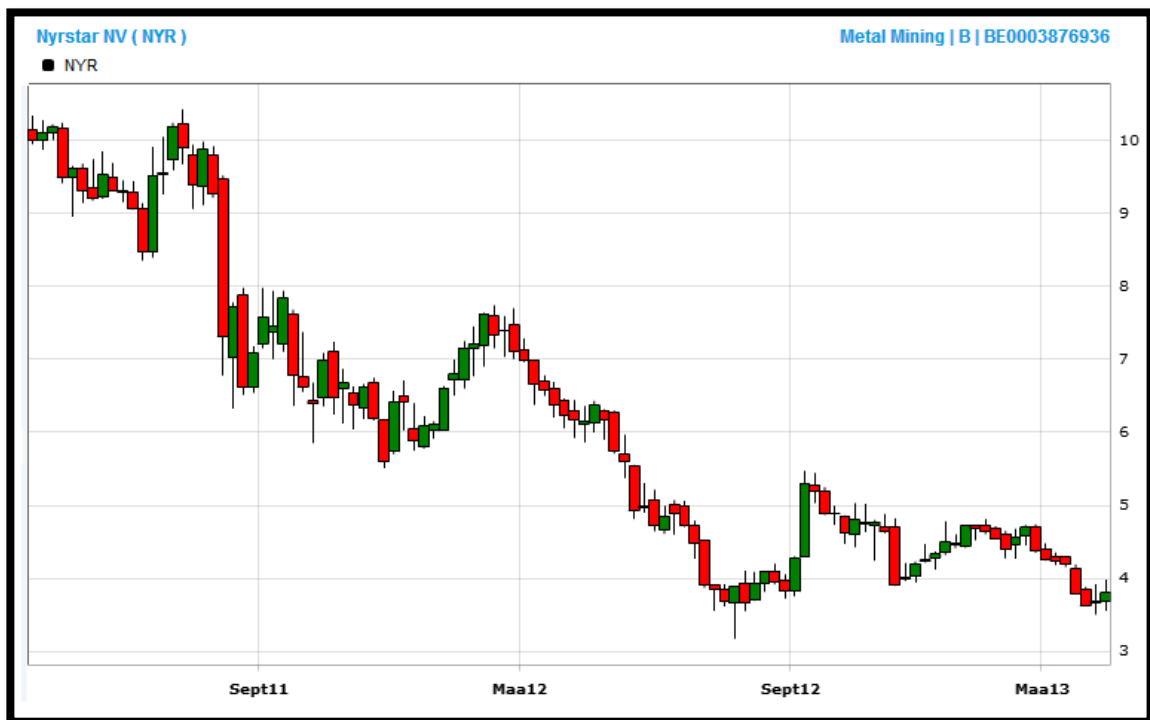
Deze grafiek wordt als volgt geïnterpreteerd: Bij de barchart (*Figuur 2*) worden hoogste en laagste koers verbonden door een verticaal streepje. Het horizontaal dwarsstreepje aan de rechterkant geeft de slotkoers aan. Een horizontaal dwarsstreepje aan de linkerkant geeft de openingskoers aan. (Vandamme, 2011) De barchart heeft een aantal voordelen t.o.v. de lijnchart:

- Hij geeft een duidelijker beeld van het koersverloop.
- Omdat hoogste en laagste koers niet of toch zeer zelden gelijk zijn aan de slotkoers, geven de trendlijnen getrokken in de barchart een nauwkeuriger beeld dan in de lijnchart.
- Op de barchart zijn de gaps zichtbaar. Gaps komen voor wanneer in een stijgende trend de laagste koers hoger ligt dan de hoogste koers van de vorige dag of wanneer in een dalende trend de hoogste koers lager ligt dan de laagste koers van de vorige dag. (Vandamme, 2011)

2.1.3 Japanse Candlesticks

Candlesticks (*Figuur 3*) zijn net zoals de barchart gebaseerd op de hoogste, de laagste, de openings- en de slotkoers. De openings- en de slotkoers worden verbonden door een lichaam of body. Wanneer de slotkoers hoger is dan de openingskoers dan is de body rood. Ligt de slotkoers lager dan de openingskoers dan is de body groen. De wieken of schaduwten geven de hoogste en de laagste koersen weer.

Figuur 3 – www.keytradebank.com

- Het voordeel t.o.v. de barchart is dat de opeenvolging van de candlesticks patronen vormen die informatie kunnen weergeven over het toekomstig koersverloop.

De Japanse candlestick is in het verder verloop van deze bachelor proef noodzakelijk en van grote waarde dus wordt deze wat dieper uitgelegd.

De Japanse Candlestick of de Japanse kaars kent zijn oorsprong in het verre oosten. In de jaren 1700 was Munehisa Homma, zoon van een belangrijke rijsthandelaar, één van de hoofdpersonages in het creëren en ontwikkelen van wat we vandaag kennen als de grondbeginselen van de technische analyse.

Deze persoon bestudeerde grafieken over een tijdsperiode van tientallen jaren en kwam tot constatacie dat een bepaald patroon zich steeds herhaalde door de jaren heen. Deze vaak herhaalde patronen waren te wijden aan de marktpsychologie: de massapsychologie van de handelaars.

Figuur 4 -- www.google.com

Later, in de jaren 1900, werd deze techniek opnieuw ontdekt of eerder opgerakeld door de oprichter van de Dow Jones Industrial Index: Charles Dow.

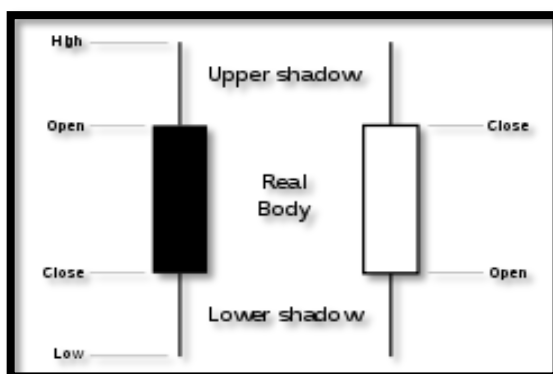
Echter, deze “candlestickcharting” sloeg niet aan bij de belegger en pas in een latere fase, dankzij de publicaties van Steve Nison, was er weer oren naar.

De candlestick is opgebouwd uit een real body en een bijhorende upperen lower shadow. De real body is de rechthoek die ontstaat door het verbinden van de openingskoers en de sluitingskoers op die specifieke handelsdag.

De upper shadow is de verticale lijn getekend vanaf de top van de candlestick's real body tot de hoogste koers van de dag. De lower shadow is de verticale lijn getekend vanaf de onderkant van de candlestick's real body tot de laagste koers van de dag.

Indien we tijdens die periode hoger afsluiten, dan is het lichaam van de kaars wit, sluiten we lager af, dan is het lichaam zwart.

(Lassing, 2011)

Figuur 5

Samen kunnen de candlesticks verschillende patronen vormen. Deze krijgen soms een merkwaardige naam mee zoals een Doji, Zwangere Vrouw, Verlaten Baby, etc.

De meeste kaarsformaties duiden op een ommekeer van de trend die eraan vooraf gaat. Een belangrijke vereiste is dus dat de prijs, voorafgaand aan de formatie, in een duidelijke opwaartse of neerwaartse trend zit.

Japanse kaarsformaties geven ons dus aan –en verkoopsignalen. Ze geven echter geen koersdoelen, en dat is één van de grootste beperkingen van deze vorm van analyse.

(Van Doorslaer, 2011)

Enkele voorbeelden van Japanse kaarsformaties:

Voorbeelden van Japanse kaarsformaties				
Bearish Engulfing	Evening Star	Hanging Man	Shooting Star	Bearish Harami
Bullish Engulfing	Morning Star	Hammer	Inverted Hammer	Bullish Harami

Figuur 6 -- *Cursus portefeuillebeheer*

A. Bearish/Bullish Engulfing:

“To Engulf” betekent letterlijk “to swallow”: inslikken of opeten.

Een Bearish Engulfing geeft een verkoopssignaal aan. Het zwarte, dus het negatieve gedeelte, eet het witte gedeelte op en er ontstaat een daling van de koers.

Bij de Bullish Engulfing is dat het omgekeerde. Hier eet het positieve gedeelte het negatieve volledig op en er zal een opwaartse stijging volgen. Deze patronen zijn één van de betrouwbaarste van deze lijst.

B. Evening/Morning Star:

Een avond –en een ochtendster geven eveneens neerwaartse en opwaartse signalen.

Een avondster, die ’s avonds ook moet neerdalen, wordt gevolgd door een wit lichaam en in het algemeen door een opwaartse trend. Deze ster geeft aan dat een neerwaartse correctie volgt.

Voor de ochtendster, degene die laag begint en hoog eindigt, is het omgekeerde van toepassing. Deze ster wordt gevolgd door een neerwaartse trend en suggereert dat een positieve correctie in de wachtrij staat.

C. Hanging Man/Shooting Star:

Deze signalen luiden vaak de start van een neerwaartse correctie of een neerwaartse trend in. Men ziet ze vaak aan het einde van een opwaartse trend en ze bestaan uit een klein lichaampje (een klein rechthoekje) dat zowel wit of zwart mag zijn. Een hanging man heeft een lange onderschaduw, en weinig of geen bovenschaduw. Bij een vallende ster is dit net omgekeerd. In beide gevallen zou het kleine rechthoekje van de kaars minstens twee keer in de lange schaduw moeten passen.

(Van Doorslaer, 2011)

D. Hammer/Inverted Hammer:

Deze Hammer(s) hebben dezelfde eigenschappen als de twee voorgaande patronen. Een kleine nuance hier is dat ze voorkomen na een neerwaartse trend en dus moeten zorgen voor opwaartse correctie/trend.

E. Bearish/BullishHarami:

Harami betekent zwangere vrouw in het Japans. Een bullishharami zien we wanneer – na een neerwaartse trend – een zwarte kaars zichtbaar is waarvan het lichaam volledig het lichaam van een daaropvolgende, witte kaars omvat.

Omgekeerd hebben we een bearishharami wanneer na een opwaartse trend een witte kaars zichtbaar is waarvan het lichaam volledig het daaropvolgende lichaam van een zwarte kaars omvat.

(Van Doorslaer, 2011)

	Betrouwbaar?	Stijgend patroon?	Dalend patroon?	Duidelijke ommekeer?
BearishEngulfing	✓		✓	✓
BullishEngulfing	✓	✓		✓
Evening Star			✓	
Morning Star		✓		
Hanging Man			✓	
Shooting Star			✓	
Hammer		✓		
Inverted Hammer		✓		
BearishHarami			✓	✓
BullishHarami		✓		✓

	Lijngrafiek	Barchart	Japane Candlesticks
Overzichtelijk	✓		✓
Gedetailleerd		✓	✓
Nuttig voor TA			✓

Uit deze twee korte schematische voorstellingen wordt het duidelijk welke koerspatronen duidelijk en interessant zijn om te volgen en welke grafiek nu het beste te gebruiken is bij de technische analyse.

Ik begin de bespreking bij de Japanse kaarsenformaties. Er zijn duidelijke verschillen bij de vergelijking van de kaarsenformaties. Een viertal formaties scoren opvallend beter dan hun soortgenoten en dit vooreerst omdat een duidelijke ommekeer zichtbaar is. Deze formaties tonen de belegger wanneer een trend gaat omkeren en dit op een duidelijke manier.

Van deze vier zijn er slechts 2 die overblijven als onderlinge winnaars. De Bearish/Bullish Engulfing zijn twee kaarsenformaties die zowel een duidelijke als een betrouwbare ommekeer aangeven. De overblijvers zoals de Evening star, de Morning star, de Hanging Man, de Shooting Star en de Hammers blijven gemiddelde kaarsenformaties.

Na de kaarsenformaties komen de grafieken aan bod. Welk grafiek is nu het best bij technische analyse en waarom?

Als we het eerste criteria afzonderlijk bespreken, dan is de lijngrafiek het overzichtelijkst. De verschillende punten worden verbonden en je ziet een duidelijke voortgang van de slotkoersen. Hier komt de barchart het slechtst eruit want volgens mijn mening is deze niet duidelijk.

Wanneer de detaillering naar voor komt, dan valt de lijngrafiek als eerste uit de boot. De barchart en de japansecandlestick staan op dit niveau sterker.

Als we nu de totaliteit van de drie grafieken eens gaan bekijken, dan is er maar een grafiek die zowel duidelijk, gedetailleerd en tegelijkertijd nuttig kan zijn voor de technische analyse: de Japanse Candlestick.

2.2 Trends

H. Katten

Na het bestuderen van de grafiek die verschillende vormen kan aannemen komen we bij de trendanalyse of ook wel de chartanalyse genoemd.

Deze analyse bestudeert de aanhoudende en regelmatige beweging van het aandeel en zorgt ervoor dat een bepaalde richting duidelijk wordt na verloop van tijd.

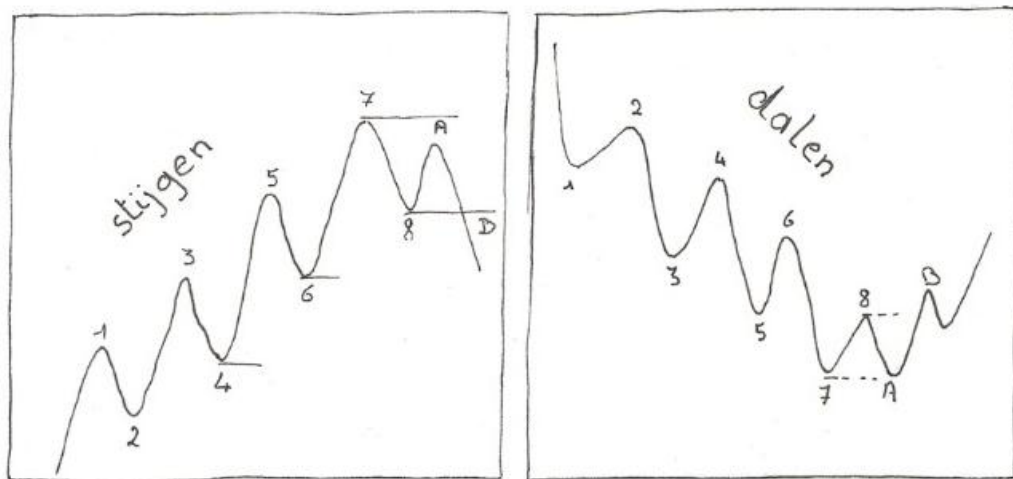
2.2.1 Stijgende <> Dalende trend

Een onderscheid moet gemaakt worden tussen een stijgende en een dalende trend.

Koersbewegingen zijn samengesteld uit opeenvolgende trends.

Er vallen drie trends te onderscheiden:

- Een langetermijntrend (de major of primary trend)
- Een middellangetermijntrend (intermediaire of secundaire trend)
- Een kortetermijntrend (minor trend)

Alkantara

De *langetermijntrend* kenmerkt zich door een langdurig stijgende of dalende markt. De stijgende trend blijft intact zolang de opeenvolgende toppen hoger liggen dan hun voorgaande top en de opeenvolgende bodems hoger liggen dan hun voorgaande bodem. De dalende trend blijft intact zolang de opeenvolgende toppen lager liggen dan hun voorgaande top en de opeenvolgende bodems lager liggen dan hun voorgaande bodem. Hieronder volgt een recent voorbeeld van de goudkoers die de laatste tijd een belangrijke rol gespeeld heeft in de financiële wereld.

Het voorbeeld impliceert een langdurige stijgende trend van de goudkoerstot in 2013.

Figuur 7-- www.beurs.com

De goudkoers zit al een hele tijd in een stijgende trend. Op bovenstaande figuur 7 is te zien hoe de koers al een paar keer de grenzen heeft afgetast en op zoek is naar een hoogtepunt. Dit hoogtepunt is volgens mij nog niet bereikt.

Sinds Januari 2013 is de goudprijs al meer dan 6% gestegen en brak het de grens van de 1.500 ounce per dollar. Die dollar, die overigens zwak genoteerd staat, zorgt ervoor dat de goudkoers nog geen records gebroken heeft in Euro.

Dat de goudkoers stilaan zijn opmars maakte, was voor de doorsnee technische analist ook duidelijk. Maar deze opmars kende een aantal overduidelijke oorzaken die één voor één opgesomd en besproken worden.

Goud wordt gekenmerkt door zijn naam als vluchtmiddel. Wanneer er slechte economische tijden voor de deur staan en de Europese familie onder druk staat door de begrotingsproblemen van verschillende leden, dan is het tijd voor goud in te slaan. We kunnen hier het voorbeeld nemen van het kleine Cyprus, die voor grote problemen zorgde. Het probleem van Cyprus was de insolventie van de banken en de grote Russische investeerders die het systeem ondraaglijk maakten. Elke Cyprioot kon hoogstwaarschijnlijk zijn financiële dekking van € 100.000 vergeten en dit zorgde voor heel wat onrust. Op dat moment zou de vlucht naar goud geen slechte keuze zijn. De

vraag naar goud zou dus weer stijgen wat een algemene prijsstijging met zich zou meegebracht hebben.

Ook speelt het systeem van vraag en aanbod een grote rol. De vraag overstijgt het aanbod wat grote prijsstijgingen met zich meebrengt. Vroeger waren de centrale banken de 'placetobe' om goud aan te schaffen. Nu is het andersom, de banken worden kopers net als de particulieren zelf. Goud wordt ook aanzien als een goed investeringsmiddel. Een nieuwe markt heeft zich ontwikkeld daar waar vroeger niet eens over gesproken werd. Beursgenoteerde trackers die goud massaal inkopen zijn populairder dan ooit en kunnen niet meer voldoen aan de vraag die op de markten heerst. Het aanbod is en wordt met de jaren schaarser om schaarser en de industrie ziet de komende jaren nog geen productieverhoging of groeimogelijkheden.

Buiten het systeem van vraag en aanbod helpt de zwakke dollar natuurlijk ook heel wat. De goudkoers wordt namelijk uitgedrukt in dollar en deze zwakke stand maakt de aanschaf aantrekkelijker. De Oosterse landen en de groeilanden zijn voorbeelden van koopkrachtige aanhangers en liefhebbers van goud.

Ten slotte doen ook de lage tot negatieve reële rentevoeten (= de inflatie ligt hoger dan de rente) hun duit in het zakje. Het fysiek bezitten van goud levert u immers geen rente op. Dat is echter geen probleem indien een spaarboekje en dergelijke ook niets tot weinig opbrengt.

Deze vier goed ondersteunde argumenten zijn een grote oorzaak van de stijgende trend die de goudkoers al een tijd aanneemt.

Om verder in te gaan op de goudkoers, bespreek ik graag even de Golden cross en de Death cross. Deze twee crosstechnieken horen eigenlijk bij de bespreking van de gemiddeldes maar omdat ze ook met de langetermijntrend verwant zijn, bespreek ik ze hier al.

Wanneer het kort stijgend gemiddelde het lang stijgend gemiddelde naar boven toe doorkruist dan is dit een koopsignaal. Dit snijpunt wordt een golden-cross genoemd. (Zie figuur 8)

Figuur 8 -- www.slimbeleggen.net

Omdat een gemiddelde opgebouwd is uit koersen kunnen we het gemiddelde in feite beschouwen als een koerslijn op zich.

Wanneer het kort dalend gemiddelde het lang dalend gemiddelde naar beneden toe doorkruist dan krijgen we een verkoopsignaal. Dit snijpunt noemt men een deathcross. Wanneer het snijpunt van gemiddelden tot stand komt samen met een nagenoeg gelijktijdige doorbraak van een steun- of weerstandslijn dan is dit een sterk signaal. (Slim beleggen, 2012)

Een *secundaire trend* is een uitgebreide reactie tegengesteld aan de richting van de langetermijntrend die in omvang één à twee derden van de voorgaande beweging kan teniet doen, zonder dat de primaire trend daarom onderbroken wordt. Deze secundaire trend kan ook zijwaarts verlopen, waarbij de koersen in een band van enkele procenten schommelen.

Bij de uitbraak uit een zijwaarts koersverloop zal de koers zich verderzetten in de richting van de bestaande primaire trend. Dit is niet zo wanneer de zijwaartse beweging zich aan een top of een bodem van de primaire trend voordoet.

In dat geval gaat het niet om een voortzetting maar om een omslag in de trend.

De *kortetermijntrend* tenslotte bestaat uit een reeks kleinere reacties binnen de secundaire trend.

Wanneer schakelen we over van een dalende naar een stijgende trend en omgekeerd?

Een nieuw ingezette trend blijft van kracht tot er zich opnieuw een omslag voordoet. Dit houdt dus in dat een aankoopssignaal ook een houden-signaal is, tot er zich opnieuw een verkoopsignaal voordoet. Afgeleid van dit principe kunnen we stellen dat we geen

nieuwe positie innemen vooraleer een nieuwe trend definitief bevestigd werd. Dit is de essentie van de technische analyse en waar de technische analisten hun voldoening uit halen. Het voorspellen van welk het beste moment is om in een bepaalde trend te stappen of omgekeerd ook uit te stappen.

De bevestiging van een wijziging in de trend wordt als degelijk beschouwd wanneer vergelijkbare waarden ook nog een gelijklopende evolutie kennen. Bij een tegengesteld koersverloop is voorzichtigheid geboden en is het soms beter een afwachtende houding aan te nemen. Het principe van een bevestiging mag op een brede basis toegepast worden: index t.o.v. index, aandeel t.o.v. sectorindex, een aandeel of index t.o.v. een qua voorwaarden relevante warrant of optie, bedrijven uit eenzelfde holdingstructuur, bedrijven uit aanverwante sectoren,...

Het herkennen van de richting van de trend (stijgend, dalend of zijwaarts) is van belang. In een stijgende trend worden er hausseposities ingenomen.

In een dalende trend worden er baisseposities ingenomen.

In een zijwaartse trend, ook trend loze beweging genoemd, blijven we misschien beter (voorzichtigheidshalve) uit de markt.

Tegengesteld handelen aan de richting van de trend houdt een groot risico in. De resultaten die mogelijks behaald worden staan dikwijls niet in verhouding tot het risico. De handel in afgeleide producten kan in een tegengestelde beweging of in een vlakke trend wel winstgevend zijn, maar een strikte opvolging van de ingenomen posities is zeker een vereiste.

2.2.2 Trendkanaal

Een aandeel dat à la hausse gericht is, dus een aandeel met grote groeicapaciteiten, zal de stijging van de koers regelmatig afgeremd zien door beleggers die hun winst nemen. Indien de stijgende trend echter krachtig genoeg is, zullen nieuwe kopers op die winstnemingen reageren en op die wijze een bodem in de markt leggen, die na elke winst name hoger komt te liggen en van waaruit nieuwe koersstijgingen mogelijk worden.

In de lineaire grafiek vindt men die bodem terug door de opeenvolgende laagste punten met elkaar te verbinden. De bekomen lijn wordt de steunlijn genoemd. Indien men door de laatst gevormde topkoers een lijn trekt, evenwijdig aan de steunlijn, bekomt men een trendkanaal waarbinnen de koers tijdens een bepaalde periode zal evolueren. In een stevig trendkanaal zal de koers meermaals de steunlijn raken en weer opveren, de parallelle lijn (weerstandslijn) “bevestigen” en weer terugvallen. De opeenvolgende bodems moeten steeds hoger komen te liggen.

Wanneer een aandeel à la baisse gericht is, dus wanneer dit aandeel weldra een dieptepunt zal kennen, zal de dalende tendens ook regelmatig afgeremd worden door

Figuur 9 -- [Www.keytradebank.com](http://www.keytradebank.com)

kopers die zich door het lage koerspeil toch tot aankoop laten verleiden. Een fundamentele daling zal die weerstand echter vlug opnieuw doorbreken, en aanleiding geven tot nieuwe lagere koersen. Op die wijze wordt in de markt een plafond gelegd, dat geleidelijk daalt.

Wanneer in een dergelijke grafiek de opeenvolgende lager liggende hoogtoppen met elkaar worden verbonden, bekomt men de weerstandslijn. Een evenwijdige aan die weerstandslijn, getrokken door het laats gevormde dieptepunt, geeft het trendkanaal weer; deze evenwijdige noemen we de steunlijn.

Bovenstaande figuur geeft een duidelijk voorbeeld weer van een dalende trend, ook wel een baisse genoemd. Bij een dalende trend verbindt de weerstandslijn minstens twee toppen. De derde top is bevestiging. Op deze grafiek is een dalende trend zichtbaar van een 7-tal maanden. Ook het OBV, On Balance Volume, heeft kenmerken getoond gedurende deze periode. In februari 2012 verloren heel wat beleggers het vertrouwen want het volume zakte tot een historisch laag punt. Pas in Augustus 2012 was er weer sprake van een positieve beweging.

Tot op vandaag kent Nyrstar een rustig en stabiel verloop en zijn er geen specifieke rampscenario's gekend.

Volgens mijn mening is het bedrijf binnen een paar jaar klaar voor een grotere sprong en zal de koers dit positivisme ook kunnen voelen.

Zolang de beurskoers van een aandeel zich binnen de trendlijnen beweegt, is er geen verandering in de hausse- of baissetrend. Wanneer de trend stijgen is, kan dus voordelig worden gekocht wanneer de koers de steunlijn nadert: is de trend dalend, dan kan best bij het naderen van de weerstandslijn worden verkocht.

Een hausse houdt op wanneer de steunlijn naar beneden toe wordt doorbroken. Een bevestiging van die verandering blijkt indien de koers bovendien verder daalt dat het laatst gevormde dieptepunt.

Een baisse houdt op wanneer de weerstandslijn naar boven toe wordt doorbroken. De verandering wordt bevestigd indien de koers stijgt boven het laatst gevormde hoogtepunt.

De uitbraak van een kanaal heeft bijna zeker een tendenswijziging voor gevolg, wat nog niet wil zeggen dat de trend omkeert, wel dat er een kleine of grotere richtingsverandering gaat volgen.

Om bij trendverandering het nieuwe trendkanaal te bepalen kan men tewerk gaan zoals hierboven beschreven. In vele gevallen zal dit trendkanaal later moeten aangepast worden, zeker wanneer de hausse- of baissebeweging zich verder doorzet.

Wanneer de lange termijntrend van een aandeel stijgend of dalend gericht was, kan reeds heel wat winst verloren zijn, indien pas wordt gereageerd bij het doorbreken van respectievelijk de steun- of weerstandslijn. Voor het ontdekken van toekomstige trendveranderingen in een trendkanaal, bestaan andere signalen. (Hellinckx, 1984)

2.2.3 Charting figuren

2.2.3.1 Ommkeerpatronen – De dubbele top

Na een stijging bereikt de koers een top wanneer er op een bepaald niveau meer verkooporders dan kooporders opduiken. Dit blijkt dus een punt waarop vele beleggers wensen winst te nemen, terwijl er tegen die koersen onvoldoende kopers geïnteresseerd zijn. Wanneer de koers dan na een terugval weer opleeft, maar in die nieuwe stijging niet meer boven de

voorgaande top geraakt, is het duidelijk dat er hier een

Figuur 10 – [Www.forexmarkt.be](http://www.forexmarkt.be)

zeer belangrijke weerstand ligt en dat er misschien wel voor een langere tijd een absoluut hoogtepunt werd bereikt. Er blijven immer teveel verkopers op dat niveau en de koers mist de fut om door te gaan. Een dubbele top vormt in principe dus een verkoopsignaal. (Brems, 2002)

De 3-top uitbraak

Vaak gebeurt het dat een uitbraakpoging niet meteen lukt, maar dat de koers toch doorbreekt nadat deze enkele malen tegen een weerstand stuitte. In een stijging betekent dit dat degenen die tegen een bepaald niveau wilden verkopen, reeds verkocht hebben en dat er geen nieuwe verkopers opduiken, terwijl er vanuit bepaalde hoeken toch aankooporders blijven toestromen. Bij een 3-top uitbraak stoot de koers tweemaal tegen eenzelfde weerstand, maar breekt de derde keer door. Deze figuur geeft een zeer sterk aankoopssignaal. Je zou dit kunnen vergelijken met het inbeuken van een deur. Na enkele malen vergeefs met kracht tegen het harde hout te hebben ingebeukt, vliegt de deur plots open waardoor u meteen enkele meters vooruitschiet.

De periode waarin de 3-top zich aftekent, bedraagt liefst 2 à 3 maanden. Hoe langer de periode, hoe minder krachtig de uitbraak zal zijn. Wanneer de uitbraak meer dan 4 maanden op zich laat wachten, zal het effect meestal kleiner zijn.

De 3-top kan nog verschillende vormen aannemen:

- De versterkte 3-top: de twee reacties tussen de 3 toppen ondervinden een steun aan de onderzijde, waarbij de tweede bodem hoger ligt dan de eerste. Soms kunnen deze twee bodems ook door een significante opwaartse trendlijn verbonden worden. Een dergelijke figuur zal de uitbraak meestal meer kracht geven.
- De gespreide 3-top: wanneer de volgorde van de toppen in de tijd niet regelmatig verdeeld is. Een dergelijke uitbraak zal normaal hetzelfde effect geven als de gewone 3-top.
- De oneigenlijke 3-top: ontstaat wanneer de toppen horizontaal niet dezelfde lijn liggen. Ook een dergelijke uitbraak zal meestal hetzelfde effect hebben.
- Een valse 3-top: bij een 3-top spelen ook de verhandelde volumes een belangrijke rol. Wanneer de uitbraak plaatsvindt met lage volumes, is de kans groot dat het om een “valse” 3-top gaat. Dit kan soms gebeuren bij minder liquide aandelen, waar de koers gemakkelijker kan gemanipuleerd worden.
- Ook een 4-top of een 5-top is mogelijk. (Brems, 2002)

Koersdoelbepaling

De minimumkoersdaling wordt bepaald door de afstand tussen top en bodem uit te zetten onder de bodem. (Vandamme, 2011)

Valse uitbraken

Wanneer het volume bij de stijging naar de tweede top hoger ligt dan bij de stijging naar de eerste top dan kan er een dubbeltopuitbraak volgen met een sterke stijging van de koers. Dubbele toppen met een tijdsduur van minder dan vier weken tussen de twee toppen duiden op een kortetermijnreactie en kunnen niet als een omkeerfiguur binnen de langetermijntrend beschouwd worden. (Vandamme, 2011)

Voorbeeld: Nyrstar -- De dubbele top

Figuur 11 -- www.tijd.be

In dit voorbeeld is te zien hoe de figuur in de vorm van een “M” zich vormt. Deze dubbele top is een ommekeerpatroon en geeft aan dat er een ommekeer zal plaatsvinden. Hier is te zien hoe de aandelenkoers een negatieve correctie tegemoet gaat en deze zal drastisch te voelen zijn (10 mei).

Hoe ontstaat deze dubbele top nu? Zoals hiervoor werd aangegeven ontstaan er twee toppen van ongeveer hetzelfde niveau. Deze toppen, waarvan de 2de meestal iets kleiner is dan de eerste, hebben een afstand tussen de top en de neklijn (=de zwarte lijn).

Deze neklijn wordt doorbroken door de daling na de 2de top.

De afstand tussen die top en de neklijn is gelijk aan de afstand dat de koers ongeveer zal dalen.

Er is in dit voorbeeld geen sprake van een dubbele top uitbraak. Eens de M-figuur gevormd is, daalt de koers naar een ongeziene dieptepunt.

2.2.3.2 Verderzetttingspatronen – Stijgende driehoek

Ook de driehoeksformatie wijst op een afwachtende houding van de beleggers. Zoals bij de kaderformatie consolideren de koersen hierbij in een zijwaartse beweging maar in plaats van een rechthoek komt er door

lagere toppen en/of hogere bodems een

driehoek tot stand. De vorm van deze driehoek kan soms al een aanduiding geven van de te verwachten beweging.

Figuur 12 – [Www.forexmarkt.be](http://www.forexmarkt.be)

We onderscheiden 3 soorten driehoeksformaties.

- De stijgende driehoek: in deze figuur botst de koers telkens tegen dezelfde weerstand, maar bij elke terugval wordt er steeds sneller gekocht. Er ontstaan dus telkens hogere bodems terwijl de weerstand op een horizontale lijn ligt. Deze toenemende vraag zal uiteindelijk misschien tot een krachtige uitbraak leiden.
- De dalende driehoek: het aanbod blijkt groter dan de vraag. In elke opleving wordt er dan ook sneller winst genomen. Het gevolg is dus: steeds lagere toppen, maar nog een sterke steun. Zodra die het begeeft, zou niet mogen gearzeld worden om te verkopen.
- De symmetrische driehoek: deze wijst op een totaal onbesliste situatie. De richting van de uitbraak zal de toekomstige trend bepalen.
- De zich verbredende driehoek: deze wijst tevens op onzekerheid. Men neemt dus best een afwachtende houding aan. (Brems, 2002)

Koersdoelbepaling

Een minimum koersdoel wordt bepaald door een lijn te trekken door de eerste top, evenwijdig aan de stijgende steunlijn. (Vandamme, 2011)

Valse uitbraken

Wanneer de stijgende lijn naar beneden doorbroken wordt dan kan dit duiden op een driedubbele top waarna een dalende beweging zich inzet.
Een uitbraak naar boven zonder stijgend volume is niet betrouwbaar.
(Vandamme, 2011)

2.2.3.3 Neutrale figuren – Rechthoek

De bodems en de toppen binnen een rechthoek kunnen telkens verbonden worden door een horizontale lijn. Deze lijnen lopen evenwijdig aan elkaar. De koers bereikt bij een stijging niet altijd de weerstandslijn. Bij een daling wordt de steunlijn niet altijd getest. De rechthoek kan in sommige gevallen dus ook door twee steunlijnen en twee weerstandslijnen begrensd worden. Naarmate de rechthoek zich verder vormt neemt het volume verder af. Het volume neemt wel toe bij het naderen van een lijn. Bij de uitbraak naar boven volgt er een krachtige stijging die door een hoog volume moet begeleid worden. Bij een uitbraak naar beneden is deze volumestijging geen vereiste. Na een uitbraak kan er zich eerst een pull-back voordoen, waarna de koers in versnelde mate zijn stijging of daling zal voortzetten.

Een mogelijke indicatie langs welke kant de uitbraak zal gebeuren wordt gegeven wanneer de koers zich halverwege de rechthoek omdraait. In dit geval is een uitbraak in de nieuwe richting te verwachten.

Een koersuitbraak waarbij een lijn in geringe mate overschreden wordt kan op een voortijdige uitbraak wijzen. Gebeurt deze uitbraak in opwaartse richting zonder een stijging in het volume dan zal de koers in de rechthoek terugkeren. Een definitieve uitbraak zal later waarschijnlijk eveneens opwaarts gericht zijn. Ook wanneer na een uitbraak in neerwaartse richting de koers terugkeert in de rechthoek zal de definitieve uitbraak waarschijnlijk neerwaarts zijn. (Vandamme, 2011)

Koersdoelbepaling

Een minimumkoersdoel wordt bepaald door de afstand tussen de steun- en de weerstandslijn uit te zetten boven of onder de uiterste grenslijn naargelang het om een koersstijging of een koersdaling gaat. Rechthoeken die in tijdsduur beperkt zijn en waarvan de lijnen ver uit elkaar liggen geven meest koerspotentieel. Smallere rechthoeken die over een langere tijd zijn gevormd geven weinig potentieel.
(Vandamme, 2011)

Valse uitbraken

Na een voortijdige uitbraak kan de koers na in de rechthoek te zijn teruggekeerd deze tegenovergestelde beweging verderzetten. Wanneer de rechthoek gevormd wordt bij een algemeen stijgende beurstrend, dan moet het volume toenemen bij de koersdalingen. (Vandamme, 2011)

2.3 Indicatoren

M
A
C
INDICATOR
S
I

H. Katers

Om de trend van een aandeel te bepalen kunnen we verscheidene indicatoren gebruiken. We onderscheiden twee groepen: de trendvolgende en de counterindicatoren. Trendvolgende indicatoren geven een bruikbaar signaal pas wanneer de trend al is ingezet. We zeggen dan ook dat ze “lagging” zijn. De voortschrijdende gemiddelden en de indicatoren die op voortschrijdende gemiddelden gebaseerd zijn, zoals de MACD (= Movingaverageconvergence/divergence). Counterindicatoren zijn opgebouwd vanuit koersgegevens. Ze hebben als kenmerk dat ze een “leading” karakter hebben want ze geven de ommekeer in de trend aan vooraleer de top of de bodem in de koersgrafiek gevestigd is. De RSI is daar een voorbeeld van. Eén van hun grote nadelen is dat ze zich aan het begin van de koerstrend snel in de koop- of verkoopzone nestelen en dat ze dus voorbarige koop- en verkoopsignalen geven. Tevens kunnen ze gedurende langere tijd in de overgekochte of oververkochte zone blijven hangen zonder dat ze een daadwerkelijk koop- of verkoopsignaal geven. Welke indicatoren we ook toepassen, het basisgegeven blijft dat de trend in de grafiek op de eerste plaats komt. (Vandamme, 2011)

2.3.1 Trendvolgende indicatoren

2.3.1.1 Voortschrijdend gemiddelde

Om de MACD in te leiden, begin ik met het voortschrijdend gemiddelde te bespreken. Bij het voortschrijdend gemiddelde of de MovingAverage wordt steeds het gemiddelde van een reeks slotprijzen berekend. Veel voorkomende periodes zijn 20 daags, 50 daags en zelfs 200 daags gemiddelde.

De gebruikte periode hangt af van belegger tot belegger en de manier van werken met de technische analyse.

Eens de periode vastligt, wordt het gemiddelde dagelijks opnieuw berekend. Deze berekening tovert een lijn die in de buurt van de prijs ligt. Als de markt in een opwaartse trend zit, dan zal de prijs doorgaans boven het glijdend gemiddelde liggen. Omgekeerd zal de prijs in een dalende markt onder het glijdend gemiddelde liggen. (Zie figuur 14)

Figuur 13 – Cursus Toepassingen op portefeuillebeheer

De belegger ziet een koopkans wanneer de prijs boven het glijdend gemiddelde komt en dezelfde belegger verkoopt wanneer de slotprijs terug onder dit gemiddelde valt.

Echter, deze techniek is niet waterdicht en heeft een tweetal bemerkingen.

1. Wanneer de markt zich in een duidelijke opwaartse of een duidelijke neerwaartse trend bevindt, is het makkelijk deze indicator te handhaven. De koop –en verkoopsignalen zijn duidelijk en “The trend is your friend” is hier van toepassing. Maar, de techniek wordt minder zuiver naarmate de markt zich in een zijwaartse trend begeeft. De belegger zal veel geld verliezen omdat steeds slecht of valse signalen gegeven worden.

Figuur 14 -- Cursus Toepassingen op portefeuillebeheer

Op figuur 15 is te zien waar de duidelijke en minder duidelijke of zelfs valse signalen zitten.

Vanaf punt A tot B ontstaat er een koopsignaal en vanaf punt L is er een duidelijk verkoopsignaal. In de zijwaartse trend (Van punt B tot punt L) zou een doorsnee belegger zich zwaar kunnen vergissen en veel geld verliezen door de talloze wisselende signalen.

2. Een tweede en laatste opmerking is het kiezen van een periode. Welke periodiciteit is nu aangewezen en welk niet? Zoals eerder verteld bestaat er het 20 daags, het 50 daags en het 200 daags gemiddelde. Meestal na een zekere tijd wordt duidelijk welke periode het best geweest zou zijn. Kiezen is verliezen, soms is dat een waargezegd gegeven.

2.3.1.2 De MACD-indicator

De valse signalen waren een aanleiding voor Gerald Appel (Zie figuur 16) om een nieuwe indicator te creëren:
De MACD-indicator
(Moving Average Convergence/Divergence).

In vergelijking met het bovenstaand glijdend gemiddelde, nam deze indicator een nieuwe inslag en kwam voor de dag met twee exponentieel glijdende gemiddeldes. Bij een exponentieel gemiddelde wordt er automatisch meer gewicht gegeven aan de meer recentere prijzen.

Er is een glijdend gemiddelde van 12 periodes, en één van 26 periodes.

Het idee erachter is simpel: eens het glijdend gemiddelde van 12 periodes boven dat van het 26 periode gemiddelde klimt, was het tijd om te kopen.

Omgekeerd, wanneer het 12 periode gemiddelde onder het 26 periode gemiddelde duikt, vormt dit een verkoopsignaal.

Figuur 15

Hieronder volgt een actueel voorbeeld met Nyrstar in de hoofdrol.

Figuur 16 – www.Keytradebank.com

Op de eerste figuur is zichtbaar dat het gaat om een stijgende trend en dus spreken we hier over een koopsignaal.

De MACD op 3 januari 2012 toont aan dat een stijgende trend op komst is. Wanneer een belegger hier instapt, profiteert hij van de grootste stijging maar niet ten volle. Dus, de MACD-lijn reageert iets trager dan de werkelijke koers.

Een belegger die de signaallijn ziet snijden met de “0”-lijn, reageert en koopt hier in aan een koers van 6,4. Niet slecht, want de koers zal nog stijgen naar een hoogtepunt van 7,6.

De afstand van A tot B is winst die de belegger niet zal kunnen incasseren. Indien we over grote bedragen spreken, kan dit redelijk frustrerend zijn.

Daarom bedacht Appel (Zie figuur 16) een bijkomende signaallijn die dit probleem moest oplossen.

Er kwam inderdaad een nieuwe, op de figuur een rode, signaallijn bij en deze was een exponentieel voortschrijdend gemiddelde van 9 periodes.

Op de figuur is deze zichtbaar als EMA: ExponentialMovingAverage.

Deze nieuwe signaallijn oogt veelbelovend en geeft de trader een kans om vroeger in te stappen bij een stijgende trend en sneller uit te stappen bij een dalende

Maar ook deze nieuwe MACD-lijn kent de keerzijde van de medaille:

Het voordeel om al dan niet vroeger in te stappen bij een stijgende trend en vroeger uit te stappen bij een dalende trend zorgt voor het genereren van valse signalen.

Meer valse signalen zullen opduiken en deze kunnen nadelig zijn voor de portefeuille van de belegger.

Ook voor de dalende trend geldt dit fenomeen. Op figuur 18 zien we een dalende trend gekenmerkt door de MACD-lijn. Opnieuw hadden we de mogelijkheid om vroeger uit te stappen door de combinatie van de twee signaallijnen. Met de gewone MACD-lijn stappen we uit aan een koers van 7 maar door de combinatie van de twee konden we uitstappen aan 7,6. Een verschil van 0,6 maar opnieuw, met grote bedragen is het kleinste verschil van groot belang.

Figuur 17 -- www.keytradebank.com

Positieve of negatieve divergentie?

Divergenties krijgt men wanneer de prijs en de MACD-lijn afwijkend gedrag vertonen.

Figuur 18 -- Cursus toepassingen op portefeuillebeheer

Tussen A en B ging de koers naar beneden. De MACD-indicator deed dat initieel ook. Tussen B en C daarentegen, zagen we de koers nog steeds verder naar beneden gaan, terwijl de MACD-indicator reeds aan het stijgen was, reeds een hogere bodem neerzette. Dit fenomeen noemen we positieve divergentie, en is doorgaans een betrouwbare indicatie dat de koers eveneens zal gaan stijgen. Een bullish Japanse kaarsenformatie, het doorbreken van een korte termijn weerstandslijn, of gewoon, het terug naar boven draaien van de blauwe MACD-indicator, kunnen dan allemaal aangewend worden om een mooi instapmoment te bepalen.

Negatieve divergentie heeft men wanneer de prijs verder blijft stijgen, en een nieuwe top maakt, terwijl de MACD dat niet doet. In punt F zien we dit gebeuren. Dit duidt er doorgaans op dat we ons aan een neerwaartse correctie mogen verwachten. De bearish harami kaarsenformatie vlak na de top vormde hier een mooi verkoopmoment. (Van Doorslaer, 2011)

2.3.2 Counterindicatoren

De Relatieve Strenght Index (RSI) is het perfecte voorbeeld van een counterindicator of een spanningsindicator. Deze techniek werd gefabriceerd door de Amerikaan Welles Wilder (1978) en wordt de dag van vandaag door veel technische analisten gebruikt. Het is een systeem dat de spanning van de markt meet, met andere woorden, de kracht van de koersontwikkeling.

Deze begrensde oscillator tussen 0 en 100 heeft een aantal kenmerken.

- Daalt de RSI onder de grens van 30 → Overmatig verkocht
- Stijgt de RSI boven de grens van 70 → Overmatig aangekocht

De RSI kan waarden aannemen van 0 tot 100. Als de RSI boven de 70 komt en er dan weer onder, dan is er een top ontstaan. Een bodem wordt gevormd als de RSI onder en daarna weer boven de 30 komt. Deze toppen en bodems worden vaak eerder gevormd dan toppen en bodems in de koers van het onderliggende aandeel. Vandaar dat het signalen zijn die aangeven dat er een mogelijke verandering is in de heersende trend. De grenzen 30/70 hangen echter wel af van een aantal factoren. Deze waarden werken goed in een zijdelingse markt, maar in een trend werken andere waarden soms beter. In een stijgende trend werken de grenzen 40/80 soms beter en in een dalende trend 20/60. Verder liggen de grenzen ook aan het aantal dagen dat je neemt voor de RSI. Bij een kortere RSI, bijvoorbeeld 5 dagen, zou je beter 20/80 kunnen nemen omdat bij een kortere RSI de uitslagen groter zijn. (Canatan, 2013)

Verder wordt de RSI uitgelegd aan de hand van een recent voorbeeld en met opnieuw Nyrstar als voorbeeldbedrijf.

Figuur 19 -- www.Keytradebank.com

Op de eerste grafiek werd een RSI gemeten van 17,78.

Deze meting ligt tussen de 0 en de 25 wat aantoont dat het aandeel 'Oversold' is. Dit betekent dat het aandeel te veel verkocht werd naar de waarde die de RSI vooropstelt. Deze 'Oversold'-positie mag rekenen op een reactie van de markt en dit op korte termijn.

In deze korte termijn zullen veel beleggers geneigd zijn het aandeel binnen te halen en deze positie wordt dan ook omschreven als een 'Aankoopssignaal'.

In dit voorbeeld kent de RSI een laagtepunt van 17,78 punten wat een prijs van ongeveer € 2 waard is en door de snelle reactie al snel steeg naar een waarde van ongeveer € 5.

Figuur 20 -- www.Keytradebank.com

De tweede grafiek is het tegengestelde van de eerste grafiek en vertoont een sterke 'Overbought' positie.

Deze periode in midden januari kent een RSI van 83,93. Deze bevindt zich tussen de grenzen van 75 en 100 en bewijst dat de kopers te gretig geweest zijn in het aankopen van Nyrstar.

Ook in deze situatie zal de markt snel ingrijpen en ontstaat er automatisch een 'Verkoopssignaal'. Door dit signaal zullen een aantal Nyrstar-houders de intentie hebben het aandeel te verkopen en zal de koers opnieuw, of beter de RSI, terug op 'normale' hoogte gebracht worden. De situatie wordt dan normaal geschat wanneer de waarde terug tussen de 25 en de 75 punten ligt.

Figuur 21 -- www.Keytradebank.com

De laatste fase die de RSI zou kunnen aannemen, is natuurlijk de fase waarin alles neutraal blijft en er geen reactie volgt op de markt. In deze fase is de RSI neutraal en zoals in dit voorbeeld blijft de RSI tussen de 25 en de 75 punten schommelen. Hier is de RSI momenteel gemeten op 48,48 punten.

3. Bekende verhalen/personen omtrent de technische analyse.

De technische analyse is gekend bij zowel professionele als niet-professionele beleggers.

Een aantal personen hebben dankzij de technische analyse een aanzienlijk fortuin opgebouwd en kunnen tot op de dag van vandaag zeggen dat ze rijk geworden zijn door een systeem dat gebaseerd is op het verleden.

Veel van deze personen zijn niet zo bekend bij het grote publiek en sommige rijkere die dan wel gekender zijn, hebben niets te maken met de technische analyse.

George Soros? Een valutahandelaar die rijk geworden is door te speculeren op de Britse Pond (GBP). Hij wou aantonen dat de Britse Pond overgewaardeerd was en kon in één slag 1 miljard Dollar binnenrijven.

Warren Buffet? Zijn motto is simpel: Alles wat hij als kind leuk vond, koopt hij.

Welke personen hebben dan wel een verband met deze “dark arts”?

3.1 Marty Schwartz (Buzzy) – Technische analist

Deze eerste belegger was eerst een aandelenanalist maar werd het schrijven van investeringsadvies een beetje moe.

Daarom ontwikkelde Marty Schwartz een systeem, op basis van verschillende indicators, dat het risico in verband met zijn ‘trades’ aanzienlijk naar beneden haalde. Buzzy kende succes met zijn technische analyse en als snel werd zijn spaarboekje de hoogte ingeduwd. Een bedrag van 40.000 Dollar werd al snel een kleine 20 Miljoen.

Niet enkel het geld was een opsteker voor de Amerikaan.

In 1984 won Marty Schwartz de “U.S. Investing Championship”. Dit was een prestigieuze prijs voor een nog steeds beginnend technische analist.

Figuur 22 -- www.google.com

“They would rather lose money than admit they’re wrong... I became a winning trader when I was able to say, To hell with my ego, making money is more important.”

Marty Schwartz

3.2 Royce Tostrams – Technischeanalist

Een van de bekendste technische analisten van Nederland is Royce Tostrams. Vrijwel meteen na zijn afstuderen in 1976 werd Tostrams actief in de beurswereld. Hij houdt zich vooral bezig met het voorspellen van beurskoersen aan de hand van grafieken. Als analist werkte hij onder meer voor Robeco, IRIS en ING. In 1999 startte hij zijn eigen bedrijf: Tostrams Groep.

Figuur 23 -- www.tostrams.nl

Met de Tostrams Groep brengt Royce vooral beleggingsadviezen uit. Behalve het geven van adviezen houdt Tostrams zich ook bezig met het schrijven van columns en hij geeft ook beurscommentaar in de media. Als columnist is hij onder meer verbonden aan iex, VEB, QuoteNet en BNR. De Tostrams groep heeft haar hoofdkantoor in Abcoude.

De Tostrams Groep biedt onafhankelijke adviezen op het gebied van technische analyse. De analyses zijn onder meer terug te vinden op www.tostrams.nl, waar ook het professionele product Tostrams Pro af te sluiten is. Naast het geven van adviezen, geeft Tostrams ook les aan de Financiële Academie.

Op het gebied van beleggen won Tostrams al verschillende prijzen. Hij werd door de lezers van Beleggers belangen gekozen tot beste analist van het jaar in 2003. En in 2003, 2004 en 2005 won hij de Binck Bull & Bear Award. Deze prijs won hij voor zijn accurate voorspellingen voor de AEX-stand en top 3 aandelen. Tostrams was de enige in de geschiedenis van de Binck Bull & Bear Award die de prijs meer dan één keer won.

Zijn beursportefeuille presteert al jaren beter dan het gemiddelde en het doel van Tostrams is om in ieder geval de AEX te verslaan. Hij heeft veel succes met lokale fondsen en is daarom iemand die goed in de gaten gehouden wordt door Nederlandse beleggers. (www.bekendebeursgoeroes.nl, sd)

3.3 *Xinix – verhaal van Stefan Duchateau (KBC Asset Management)*

Xinix is de naam van het productiehuis van tv-maker Luc Alloo. U weet wel: de man van de VTM-programma's 'TV6' en 'Een uur tijdsverlies'.

Xinix is best wel een leuke naam voor een tv-huis ('k zie niks). Het is ook de uitroep van veel beleggers als ze naar een koersgrafiek kijken. Anderen beweren dan weer dat je uit een koersgrafiek ook kan afleiden wat een aandeel of een beurs in de toekomst gaat doen. Die 'wetenschap' heet *technische analyse*.

Over het nut van technische analyse bestaat veel discussie. Sommige mensen zweren bij technische analyse alleen. Zij kijken alleen naar grafieken. Het interesseert hen hoegenaamd niet wat het bedrijf in kwestie doet. Of het winst maakt, kan ze niets schelen. Als de grafiek er goed uitziet, slaan ze aan het kopen.

In 1999 en 2000 zag de grafiek van veel technologieaandelen er uitstekend uit.

Bedrijven en bedrijfjes die nog nooit winst hadden gemaakt – en ook in de toekomst nooit winst zouden maken – werden op de beurs gretig gekocht.

Fundamentele analisten – die kijken naar winst, boekwaarde,... - werden er wanhopig van. Hun goedkope aandelen bleven maar in prijs stijgen.

We weten allemaal hoe het afgelopen is. Warren Buffett heeft aan de technologiecrash geen cent verloren. Want hij belegde niet in stijgende aandelen omdat ze stijgen. Ik weet wel, de technische analisten zullen opmerken dat ze – op basis van grafieken – ook bij de eersten waren om te verkopen toen de technologieaandelen begonnen te zakken. Hebben ze dan ook werkelijk verkocht? Veel mensen die tegen veel te hoge prijzen technologieaandelen hebben gekocht, hebben die vandaag nog altijd.

Eigen schuld, dikke bult, zeggen de technische analisten dan. Als de grafiek een verkoopsignaal geeft, moet je verkopen. Ook als je dan met verlies moet verkopen. Maar in de praktijk zien we dat veel mensen het niet over hun hart kunnen krijgen om pas gekochte aandelen onmiddellijk met verlies van de hand te doen. Met de bekende catastrofale gevolgen.

Ik zal zeker niet beweren dat technische analyse nergens of nooit zin zou hebben. Ik betwijfel wel het overdreven belang dat eraan wordt gehecht. Technische analyse heeft volgens mij alleen zin als er met een aandeel werkelijk iets aan de hand is. Maar de meeste aandelenkoersen bewegen zich als stofdeeltjes of sigarettenrook in een kamer. Je kan altijd proberen om er een patroon in te vinden, maar stofdeeltjes bewegen op een volstrekt willekeurige manier. Het heeft dus geen zin om te voorspellen hoe ze verder zullen bewegen.

Besluit

Aandelen op zich zijn al interessant genoeg om over te schrijven maar deze keer gingen we iets verder en bekeken we de aandelen vanuit een technische hoek.

De technische analyse van aandelen bestaat uit verschillende bouwstenen en deze bouwstenen kunnen op elke mogelijke manier toegepast worden.

Daarom is het onlogisch om een bepaald systeem te bespreken maar in de plaats daarvan hebben we de belangrijkste bouwstenen die erin kunnen voorkomen besproken. We hebben stap voor stap elke bouwsteen in detail uitgewerkt.

Grafieken zijn één van de belangrijkste zaken voor een technische analist en daar begint alles. Een onderscheid kan gemaakt worden tussen een lijngrafiek, een barchart en de japansecandlestick. Zoals mijn korte grafische voorstelling al aangaf, komt de japansecandlestick het best voor de dag als het aankomt op de technische analyse.

Buiten de gedetailleerde weergave is de japansecandlestick ook gekend om zijn kaarsenformaties. Deze formaties zijn handig bij het analyseren van aandelen.

De twee uitblinkers zijn hier de Bearish/BullishEngulfings en de Bearish/BullishHarami's.

Er zijn ook trends te bespeuren in al dit gebeuren. Zowel een stijgende als een dalende trend kunnen verschijnen in de analyse en deze kunnen we nog eens verdelen in drie soorten:

- De langetermijntrend
- De secundaire trend
- De kortetermijntrend

De langetermijntrend is uitvoerig besproken geweest en dit aan de hand van de goudkoers. De goudkoers was een uitstekend voorbeeld voor een stijgende langetermijntrend weer te geven. Het goud is dan ook een vaste waarde in deze tijden en meer en meer mensen grijpen naar het goud om diverse of samenhangende redenen.

Goud wordt gekenmerkt door zijn naam als vluchtmiddel. Wanneer er slechte economische tijden voor de deur staan en de Europese familie onder druk staat door de begrotingsproblemen van verschillende leden, dan is het tijd voor goud in te slaan.

Ook speelt het systeem van vraag en aanbod een grote rol. De vraag overstijgt het aanbod wat grote prijsstijgingen met zich meebrengt. Goud wordt ook aanzien als een goed investeringsmiddel. Een nieuwe markt heeft zich ontwikkeld daar waar vroeger niet eens over gesproken werd. Het aanbod is en wordt met de jaren schaarser om schaarser en de industrie ziet de komende jaren nog geen productieverhoging of groeimogelijkheden.

Buiten het systeem van vraag en aanbod helpt de zwakke dollar natuurlijk ook heel wat. De goudkoers wordt namelijk uitgedrukt in dollar en deze zwakke stand maakt de aanschaf aantrekkelijker.

Ten slotte doen ook de lage tot negatieve reële rentevoeten (= de inflatie ligt hoger dan de rente) hun duit in het zakje. Het fysiek bezitten van goud levert u immers geen rente op. Dat is echter geen probleem indien een spaarboekje en dergelijke ook niets tot weinig opbrengt.

Om verder in te gaan op de goudkoers, werd de Golden cross en de Death cross besproken. Deze twee crosstechnieken werden kort behandeld omdat het onderwerp goud hier mooi bij aansloot.

Vervolgens maakten we kennis met het trendkanaal en daarvan is een illustratief voorbeeld gegeven. Na het trendkanaal van Nyrstar kwamen de verschillende charting figuren aan bod.

Het ommekeerpatroon met de dubbele top in de hoofdrol en nadien het voorzettingspatroon met zijn bijhorende stijgende driehoek waren de twee belangrijkste figuren van deze analyse.

De indicatoren, die volgens mij één van de belangrijkste bronnen van informatie zijn voor de technische analyse, werden uitvoerig besproken en altijd verduidelijkt met een actueel voorbeeld.

Twee trendvolgende indicatoren, zoals het voortschrijdend gemiddelde en de MACD, en één counterindicator zoals de RSI werden als voorbeeld genomen. Er zijn meerdere indicatoren mogelijk maar deze drie zijn voor mij het belangrijkste in de analyse en zijn ook de meest gebruikte indicatoren onder de technische analisten.

Om de bachelorproef met een mooie noot te eindigen, heb ik gekozen voor een zeer interessant artikel van Stefan Duchateau, KBC Asset Management, dat gaat over de waarde die technische analyse toevoegt aan de keuze en portefeuillebeheer van de belegger.

Niet enkel dat artikel, maar ook een aantal personen die rijk geworden zijn door de technische analyse, worden besproken op het einde van deze langdurige en leerrijke bachelorproef.

Deze proef was voor mij een manier om mijn interesse op papier te zetten daar waar ik anders de tijd en de zin niet zou kunnen opbrengen om te beginnen aan deze taak.

Het was geen kwelling om het onderwerp naar keuze voor te bereiden en tegelijkertijd stage te lopen maar het vinden van tijd en concentratie daarentegen wel.

Soms kon ik dagen niet denken aan de bachelorproef maar toch in het achterhoofd al ideeën hebben en die proberen uitwerken op elke mogelijke manier.

Van begin tot einde heb ik deze opdracht op een ludieke maar toch uiterst serieuze manier aangepakt en tot op vandaag ben ik nog steeds tevreden hoe het allemaal gelopen is.

Kenmerkend aan mijn proef is het bedrijf Nyrstar die telkens naar voren geschoven wordt bij het uitbeelden van een voorbeeld.

Ook de goudkoers speelt een belangrijke rol in het verduidelijken van een aantal technische termen.

Op het einde van dit besluit heb ik een artikel klaar over de belangrijke rol die sommige personen kunnen spelen in de fluctuaties van de slotkoersen. Tips, zoals beleggers die noemen, kunnen een aandeel naar een nooit voorziene hoogtepunt duwen of diezelfde tips kunnen zorgen voor een afgrond van jewelste.

Deze bachelorproef heeft mij nogmaals een bevestiging gegeven dat de studiekeuze die ik een aantal jaren geleden gemaakt heb, nog steeds de juiste is. Mijn interesse voor de aandelen nog meer prikkelen en zoveel mogelijk kennis vergaren in de financiële wereld is dan ook “Top Priority” in mijn agenda voor de komende jaren.

Pieter Van Oudenhove

Bibliografie

- Opgehaald van [Www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org)
Opgehaald van [Www.Ta.nl](http://www.ta.nl)
Opgehaald van [Www.Beursgorilla.nl](http://www.beursgorilla.nl)
Opgehaald van [Www.Freestockcharts.com](http://www.freestockcharts.com)
Opgehaald van [Www.Stockchart.com](http://www.stockchart.com)
Opgehaald van [Www.Beurs.moneytalk.knack.be](http://www.beurs.moneytalk.knack.be)
Opgehaald van [Www.Bcinvestments.net](http://www.bcinvestments.net)
Opgehaald van [Www.Tostrams.nl](http://www.tostrams.nl)
Opgehaald van [Www.bekendebeursgoeroes.nl](http://www.bekendebeursgoeroes.nl): [Www.bekendebeursgoeroes.nl](http://www.bekendebeursgoeroes.nl)
Opgehaald van Slim beleggen: [Www.slimbeleggen.net](http://www.slimbeleggen.net)
Bie, K. D. (2011, Maart 25). Technische analyse toegelicht: Japanse Kaarsen. *De Tijd*, p. 11.
Bie, K. D. (2011, April 15). Technische analyse toegelicht: MACD-indicator. *De Tijd*, p. 11.
Brems, M. (2002). *Wegwijs in Technische analyse*. Berchem: De Belegger.
Canatan, B. (2013, Mei 19). Opgehaald van BcInvestments : www.bcinvestments.net
D'Hoore, P. (2006). *179% hoger*. Brussel: Roularta Books.
Fortis, B. P. (2013). Intranet BNP Paribas Fortis: L'echonet. Kantoor Erondegem (47106.4), België.
Hellinckx, B. (1984). *Hoe beleggen in aandelen*.
Hendrickx, R. (2013, Mei). Opgehaald van Beurs: www.beurs.com
Japanse Candles. (sd). Opgehaald van www.japansecandles.nl
Keyser, D. D. (2013). Technische analyse. (P. V. Oudenhove, Interviewer)
Keytrade bank. (2013). Opgehaald van [Www.keytradebank.com](http://www.keytradebank.com)
Lammens, A. (1991). *Beleggen voor beginners*. Zellik: Roularta Books.
Lammens, A. (1992). *Beleggen voor gevorderden*. Zellik: Roularta Books.
Lassing. (2011). Opgehaald van Japanese candles: <http://www.japansecandles.nl/termen.html>
Leenesonne, D. (2013). Technische analyse. (P. V. Oudenhove, Interviewer)
Moreels, P. (2013). Technische Analyse. (P. V. Oudenhove, Interviewer)
Morningstar Europe Editor. (2010, September 25). Opgehaald van Morningstar:
<http://www.morningstar.be/be/news/35171/aandelen-11-wat-is-een-aandeel.aspx>
Smet, J. D. (2012). Technische Analyse. Aalst, België.
Sparen en Beleggen. (2000). *Fortis Bank Departement Opleiding*, 75-84.
Van Doorslaer, J. (2011). Toepassingen op portefeuillebeheer. 61-106.
Vandamme, J. D. (2011). *Technische analyse - Timing is money!* Lier: Beursbubbels.
Verdoodt, P. W. (1998). Beurs- en wisselverrichtingen. *Bank- en financiewezen*, 68-96.

Referentielijst

A

à la hausse gericht is	22
aandeel.....	6
aandeelhouders	6
aandelenanalist	41
AEX.....	42
afwijkend gedrag	36
algemene prijsstijging.....	19
algemene Vergadering.....	6
Appel	35

B

barchart.....	11
Barchart	11
Bearish/Bullish Engulfing	14
Bearish/Bullish Harami	15
begrotingsproblemen	19
belegger	8
beurstrend	28
beurswereld	42
bijkomende signaallijn.....	35
bodem.....	18
body	12
bouwstenen.....	8
Bullish Engulfing	14
Bullish Japanse kaarsenformatie	36

C

candlestick charting	13
collega belegger.....	8
consumptiegedrag.....	6
counterindicator	37
counterindicatoren	30
counterindicatoren	6
criteria.....	6, 16
Cyprioot.....	19
Cyprus	19

D

dalen	6
dalende trend	21
dark arts	41
de "0"-lijn	34
de bearish harami kaarsenformatie	36

de dalende driehoek	27
de dubbele top	24
de gespreide 3-top	25
de oneigenlijke 3-top	25
de stijgende driehoek	27
de symmetrische driehoek	27
de versterkte 3-top	25
de zich verbredende driehoek	27
death cross	20
detaillering	16
Jan De Smet	4
dieptepunt	23
Doji	13
Dow Jones	13
drastisch	26
driehoeksformatie	27
dubbele top	24
E	
economische trend	6
een valse 3-top	25
effectenbeurs	6
eigenaar	6
EMA: Exponential Moving Average	35
Evening/Morning Star	14
exponentieel gemiddelde	33
F	
fenomeen	35
financiële wereld	18
fortuin	41
fundamentele analyse	5
G	
gaps	11
George Soros	41
glijdend gemiddelde	30
golden cross	20
goudkoers	18
grafieken	10
groeimogelijkheden	20
grondbeginselen	13
H	
Hammer/Inverted Hammer	15
Hanging Man/Shooting Star	15
hoogtepunt	19
horizontaal dwarsstreepje	11

I	
indicatoren	6
insolvabiliteit	19
instapmoment	36
intentie	39
intrinsieke waarde.....	6
investeringsmiddel.....	20
J	
Japanse candlesticks	10
Japanse kaarsenformaties	16
K	
kaarsenformaties.....	14
karakter	4
Kiezen is verliezen	32
koersdalingen.....	28
koersdoelbepaling.....	25, 27
koersdoelen.....	14
koersgrafieken	6
koerspatronen	16
koersverloop	11
koopkans.....	31
L	
laagtepunt	38
lagging.....	30
langetermijntrend.....	18
leading	30
lijngrafiek	10
lineaire grafiek.....	22
M	
MACD.....	30
marktpsychologie	13
Marty Schwartz	41
metaalconcern.....	4, 8
minimumkoersdoel.....	28
Munehisa Homma	13
N	
neerwaartse trend.....	31
negatieve reële rentevoeten	20
neklijn.....	26
niveau	16
Nyrstar	8, 26
O	
objectief standpunt.	8

ommekeerpatronen	24
ommekeerpatroon	26
omzet	5, 8
On Balance Volume	23
Oosterse landen	20
openings- en de slotkoers	12
openingskoers	11
openingskoers en de sluitingskoers	13
opwaartse of neerwaartse trend	14
oscillator	37
overbought positie	39
oversold	38
P	
parallelijn.....	22
patronen	12
place to be.....	20
portefeuille	35
positieve of negatieve divergentie	36
potentieel	28
productieverhoging.....	20
R	
rendabel	5
rijsthandelaar	13
Royce Tostrams	42
RSI.....	30
Russische investeerders	19
S	
schaduwen	12
sectoranalyse	6
slechte economische tijden	19
slotkoersen.....	10
spanningsindicator.....	37
stabiel	10
stemrecht	6
steunlijn	23
Steve Nison	13
stijgen	6
stijgende driehoek.....	27
stijgende trend	21
systeem van vraag en aanbod	20
T	
technische analist.....	19
technische analyse	4, 30
tendenswijziging.....	23
terugval	24

The trend is your friend	31
thema	4
tijdsduur.....	28
timeframe	10
trackers	20
trendkanaal	22
trendlijnen.....	11
trendvolgende	30
trendvolgende indicatoren	6
U	
U.S. Investing Championship.....	41
Umicore	4, 8
upper en lower shadow.....	13
V	
valse signalen	32
valse uitbraken.....	25, 28
veelbelovend.....	35
verderzettingspatronen.....	27
verhandeld	6
verkoopmoment.....	36
verkoopsignaal.....	39
verkoopsignalen.....	30
verlaten baby	13
vluchtmiddel.....	19
volatiel.....	10
volume	28
volumes	6
voordelen.....	11
voortschrijdend gemiddelde	30
voortschrijdende gemiddelden.....	30
W	
waarschijnlijkheidsscenario's.....	6
Warren Buffet.....	41
waterdicht	31
weerstandslijn.....	21, 28
Welles Wilder.....	37
werkelijke koers	34
wieken	12
winstname.....	22
Z	
zijwaartse trend.....	21, 32
Zinifex	4, 8
zwangere vrouw	13

Tips! Tips! Verse tips!

“Wall street is de enige plaats ter wereld waar mensen in een RollsRoyce advies komen vragen aan mensen die de metro nemen.” (Warren Buffett)

Tachtig procent van de Belgische beleggers is op zoek naar koop –en verkoopadviezen. Dat blijkt uit een enquête die de beleggingssite Beursduivel.be heeft georganiseerd. Dat gebeurde weliswaar maar bij 589 beleggers, maar er is weinig reden om te twifelen aan de juistheid van het resultaat.

Niet dat ik me een ontwikkelingshulp voel, maar ik moet toch altijd weer denken aan het doel van ontwikkelingshulp. Dat is niet: geef de mensen een vis. Maar wel: leer ze vissen. En wat zie je telkens weer als het om beleggen gaat? Nadat je de mensen hebt uitgelegd hoe ze moeten vissen, hebben ze maar één vraag: geef me vis! Of beter: geef me tips! Verse tips!

Er zijn natuurlijk veel soorten tips. De meest ernstige vorm van tips zijn de adviezen van de banken en de beurshuizen. Een analist van een bank besluit zijn rapport met twee conclusies. Hij legt een koersdoel vast. Of een doelkoers. De twee woorden zijn in gebruik en betekenen ook hetzelfde: het is de koers waar het aandeel op de beurs naartoe zou moeten fietsen. Dat koersdoel kan hoger of lager liggen dan de aandelenkoers van dat moment.

Naast het koersdoel prijkt er ook een advies. Dat kan zijn ‘kopen’, ‘houden’ of ‘verkopen’. Maar veel banken hanteren meer verfijnde indelingen zoals: ‘kopen’, ‘opbouwen’, ‘houden’ en ‘verkopen’. Wat is het verschil tussen ‘kopen’ en ‘opbouwen’? Dat betekent toch allebei ‘kopen’?! Waarom dan die twee verschillende adviezen? Het komt allicht voort uit de Angelsaksische gewoonte om een onderscheid te maken tussen ‘buy’ en ‘strong buy’.

Journalist Serge Mampaey van de krant De Tijd vergeleek twee maanden lang in alle Belgische analistenrapporten de koersdoelen met de adviezen. Bij een dertigtal analyses was er een opmerkelijke tegenstelling tussen het advies en het koersdoel. Die discrepantie kwam voor in analistenrapporten van alle beurshuizen.

Een voorbeeld: Delta Lloyd Securities gaf Telenet een koersdoel van 18 euro en het advies ‘opbouwen’. Maar op de beurs kostte het aandeel Telenet op dat moment méér dan 18 euro. Omgekeerd kreeg de warenhuisketen Carrefour het advies ‘afbouwen’, hoewel het aandeel goedkoper was dan de ‘faire waarde’.

Ook het advies ‘houden’ of ‘neutraal’ is vaak nietszeggend. KBC Securities gaf een neutraal advies voor zowel Innogenetics als Global Graphics. Bij Innogenetics lag het koersdoel nochtans 24 % hoger dan de koers op de beurs. Zou je als belegger dan niet meteen aan het kopen slaan, als je met dat aandeel 24 % winst kan maken? Global Graphics daarentegen – ook ‘houden’ – stond op de beurs 13 % hoger dan het koersdoel. waarom raadt het beurshuis dan nie taan om Global Graphics te verkopen, of tenminste af te bouwen?

Serge Pattyn, de toenmalige hoofdanalist van KBC securities, gaf een drietal verklaringen voor dat ‘probleem’, zoals hij het zelf noemde.

“In de eerste plaats bewegen koersen soms zoveel in korte tijd, dat je als analist achter de feiten moet aanhollen en de koersen achterhaald zijn voor iemand het rapport leest. Ten tweede is onze strategie gericht op stabiliteit: we willen onze adviezen niet te pas en te onpas wijzigen. Als een aandeel zijn koersdoel bereikt, bekijkt de analist het meestal nog even alvorens zijn advies te veranderen.”

“Ten slotte moet je als analist ook rekening houden met het beurs sentiment en de timing. Het koersdoel is de prijs die je denkt dat het aandeel zal halen binnen 12 maanden. Je kan op een aandeel als Innogenetics een veel hoger koersdoel plakken dan de prijs op de beurs en toch perfect het advies ‘neutraal’ geven, als je weinig factoren ziet die het aandeel in korte tijd hoger kunnen sturen. De beurskoers evolueert niet meteen naar de ‘faire waarde’ van een aandeel. Een onder –of overwaardering kan jaren duren. Aan langetermijnbeleggers geef ik de raad om meer op het koersdoel te letten dan op het advies.”

Pascale Nachtergaele van Delta Lloyd Securities zegt dat de meeste discrepanties zich voordoen bij analyses van bedrijven die met resultaten zullen komen. Vaak loopt de aandelenkoers vooruit op de verwachting van goede of slechte resultaten. Veel analisten houden geen rekening met die kortetermijnevolutie op de beurs. Ze wachten op de concrete cijfers voor ze wijzigingen aanbrengen in hun model. Zo stond Telenet bij ons inderdaad op ‘opbouwen’ terwijl het aandeel duurder was dan het koersdoel. In een optimaal scenario zou de analist het advies tijdelijk moeten opschorten. Maar dat gebeurt niet altijd.

Een belegger is er zich ook niet altijd van bewust dat de ene bank absolute adviezen geeft en de andere relatieve. Het beurshuis Petercam werkt met relatieve adviezen. Dat wil zeggen: een aandeel wordt gewikt en gewogen ten opzichte van de andere bedrijven in zijn sector. Verwacht Petercam dat het bedrijf het beter zal doen dan het gemiddelde van zijn sector, dan krijgt het een koopadvies. Die aanpak beperkt bijna automatisch het aantal koopadviezen, aangezien niet elk aandeel beter kan presteren dan de markt. Maar bij die manier van werken kan het voorkomen dat een aandeel een koopadvies krijgt zelfs als de beurskoers hoger staat dan het koersdoel.

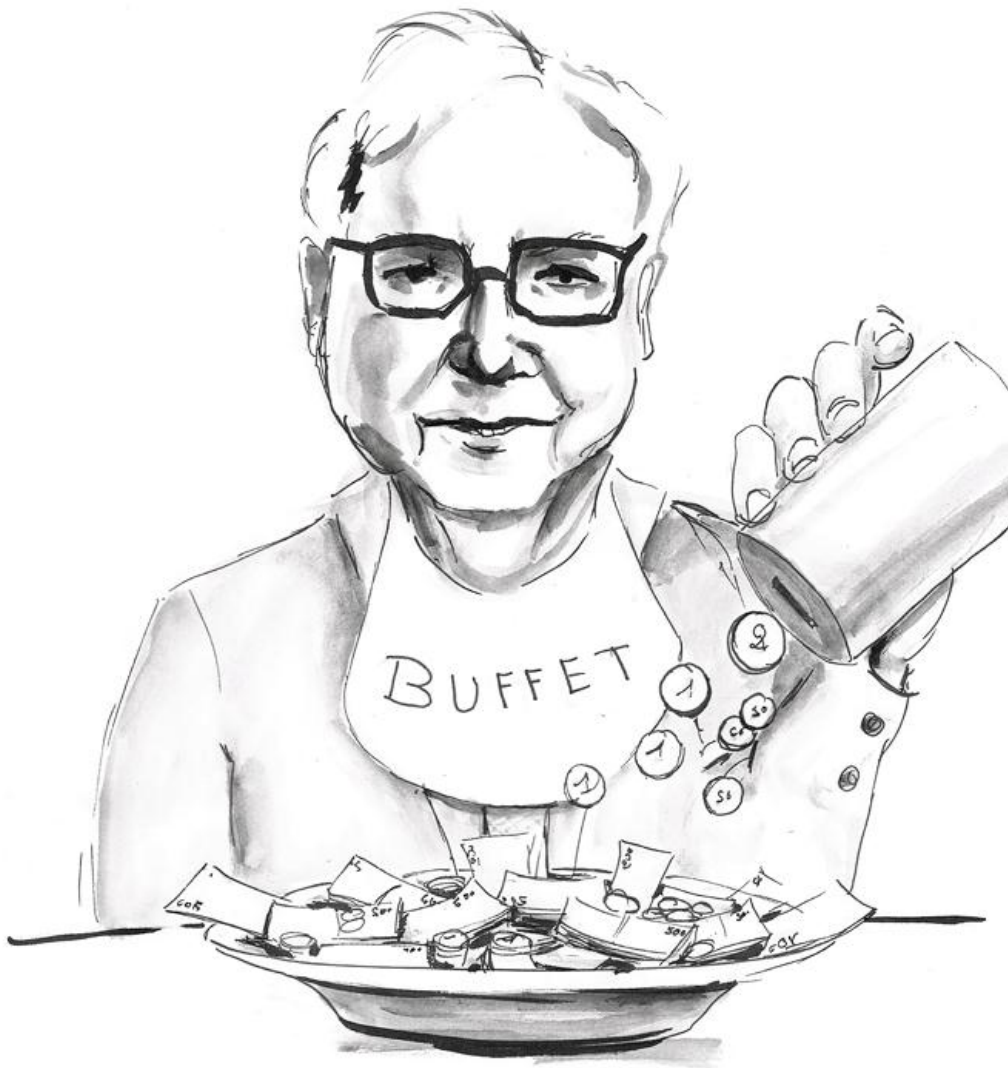
“Bij ons mogen er in principe nooit ongerijmdheden voorkomen tussen adviezen en koersdoelen,” zegt Wim Lewi, hoofdanalist van Fortis. “Wij werken met absolute adviezen. Bij ons is een aandeel pas koopwaardig als het koersdoel minstens 10 à 15 % hoger ligt dan de beurskoers. Of we het aandeel beter of slechter zien presteren dan zijn sectorgenoten, maakt voor ons niets uit. Een verkoopadvies geven we als de ‘faire waarde’ van het aandeel 10 à 15% lager ligt dan de koers. Daartussen hanteren we alleen het advies ‘bijhouden’. Als een advies dat procentuele verschil niet volgt, is er een fout gebeurd.”

Bij het gebruik van de absolute adviezen is het dus wel mogelijk dat op een bepaald moment – als de beurs laag staat – bij manier van spreken alle aandelen een koopadvies krijgen. Bij relatieve adviezen is dat niet mogelijk omdat alleen de bedrijven die het beter zullen doen dan gemiddeld, een koopadvies krijgen. Beurshuizen die absolute adviezen hanteren, proberen daarom het aantal kooptips in te perken.

Voor een beurshuis is het commercieel niet aantrekkelijk als klanten aandelen lang bijhouden. Bovendien wil KBC Securities over individuele aandelen een duidelijk signaal geven. (D'Hoore, 2006)

Tips geven omtrent een specifiek aandeel is voor een analist niet altijd even gemakkelijk. En de tips die gegeven worden kunnen dan weer opgesplitst worden in twee soorten. Of de analist geeft een relatieve tip: hoe het ene bedrijf het doet t.o.v. een ander bedrijf in dezelfde sector, of de analist geeft een absolute tip: hoe het aandeel zich gedraagt, ongeacht de situatie van zijn sectorgenoten.

Het moraal van het verhaal: vertrouw niet altijd teveel op de analyses van de technische analisten. Sommige specialisten schrijven niet alles wat ze denken, hoe spijtig het ook wel klinkt.

Alletta